

Cái gì dẫn dắt đi tái sinh?

ISSN: 2734-9195 09:05 12/04/2025

Chính danh sắc này làm các việc thiện ác; và chính do năng lực của nghiệp thiện ác ấy mà một danh sắc khác kế tục được sinh ra để nhận lãnh quả phước hoặc tội đã tạo tác.

Đức vua Mi-lan-đà hỏi:

- Cái gì dẫn dắt chúng sinh đi tái sinh, thưa đại đức?
- Là danh, sắc, tâm đại vương! (*Tỳ kheo Na-tiên đáp*)

Đức vua: - Nghĩa là danh sắc của con người cũ này sinh trở lại?

Tỳ kheo: - Không phải vậy, tâm đại vương! Chính danh sắc này làm các việc thiện ác; và chính do năng lực của nghiệp thiện ác ấy mà một danh sắc khác kế tục được sinh ra để nhận lãnh quả phước hoặc tội đã tạo tác.

Đức vua: - Nếu danh sắc cũ mà không sinh trở lại, thì đời này làm ác, đời sau đâu có chịu tội báo? Và như thế có nghĩa là mình đã thoát khỏi luân hồi sinh tử sao?

Tỳ kheo: - Không phải vậy, tâm đại vương! Chỉ có người không còn gây nhân thiện ác mới chấm dứt tái sinh, chứ nếu còn gây nhân thiện ác thì sẽ sinh trở lại để thọ nhận quả báo, vòng sinh tử vì thế sẽ tiếp nối mãi không ngừng. Danh sắc cũ và danh sắc mới cũng chính là mình đấy chứ không phải ai khác.

Đức vua: - Xin đại đức hãy cho ví dụ.

Tỳ kheo: - Ví như kẻ trộm xoài, chủ nhà bắt được quả tang dẫn đến đại vương nhờ xử trị. Bị cáo cãi rằng: "Hạ thần không hái xoài của người ấy. Trái xoài của anh ta trồng hồi trước chỉ là hạt mầm ở dưới gốc còn trái mà hạ thần hái là trái to ở trên cành. Hạ thần không có ăn trộm." Tâm đại vương! Với lý lẽ như thế, đại vương có xử phạt y được không?

Đức vua: - Thưa đại đức, dẫu có ngụy biện hay ho, trăm vẫn xử phạt tên ăn trộm kia như thường!

Tỳ kheo: - Sao lại thế được? Y đâu có hái cặp trái của người kia trồng đâu mà xử tội, hờ đại vương?

Đức vua: - Đành rằng thế, nhưng mà trái cây y hái trộm ấy cũng do từ trái kia sinh ra, nó nảy mầm, tăng trưởng mà thành. Cho nên người kia cũng không thoát khỏi tội.

Tỳ khưu Na-tiên gặt đầu: - Cũng như thế đó là danh sắc cũ và danh sắc mới, tái đại vương. Việc tái sinh từ đời này sang đời kia cũng vậy. Các nghiệp thiện ác trong đời giống như đã gieo hạt giống, nảy mầm, tăng trưởng, mai sau tất có quả báo.

Ảnh minh họa thiết kế bởi AI - Tạp chí Nghiên cứu Phật học

Đức vua Mi-lan-đà cũng gặt đầu: - Trẫm đã hiểu, nhưng xin Đại đức cho một ví dụ nữa.

Tỳ kheo: - Có thể được. Ví dụ có người đốt lửa sưởi ấm bên bờ ruộng, lửa ấy cháy lan sang một đám ruộng, người chủ ruộng bắt dẫn đến đại vương xử trị. Người đốt lửa tâu rằng: "Lửa của hạ thần đốt lên là lửa khác, lửa cháy ruộng ấy là lửa khác, không phải là lửa của hạ thần." Người kia nói lý như vậy, đại vương có bắt tội chăng?

Đức vua: - Dĩ nhiên là bị tội rồi.

Tỳ kheo: - Vì có sao, tâu đại vương?

Đức vua: - Vì lửa cháy ruộng ấy cũng do từ lửa anh ta sưởi ấm trên bờ ruộng mà sinh ra, nên y không thể chạy tội được.

Tỳ kheo: - Cũng vậy, ngọn lửa trước là danh sắc cũ, ngọn lửa cháy ruộng tức là danh sắc mới, có được cũng từ danh sắc cũ mà ra.

Đức vua: - Xin cho nghe một ví dụ nữa.

Tỳ kheo: - Ví như người đốt đuốc ngoài sân để ăn cơm, vô ý để tàn lửa bay sang đồng rơm, lan sang nhà hàng xóm rồi thiêu rụi cả làng. Dân làng bắt y dẫn đến cho đại vương xử tội. Y cãi cố rằng, lửa cháy nhà là lửa khác còn lửa của y là ở nơi bó đuốc dùng để ăn cơm mà thôi! Đại vương có trị tội được y chăng?

Đức vua: - Trị tội được chứ!

Tỳ kheo: - Vì có sao?

Đức vua: - Vì lửa cháy nhà có được là do từ lửa nơi bó đuốc của y.

Tỳ kheo: - Cũng như thế đó là ngũ uẩn cũ và ngũ uẩn mới, tâu đại vương! Ngũ uẩn này (danh sắc cũ) tuy đã tắt nhưng cũng bởi nó mà tạo nên ngũ uẩn mới (danh sắc mới).

Đức vua: - Cho nghe một ví dụ nữa.

Tỳ kheo: - Có người đàn ông nạp lễ vật dạm hỏi một cô gái còn nhỏ, đợi lớn lên hẳn cưới, nhưng sau đó ông ta đi làm ăn xa. Cô gái lớn lên, có người đàn ông khác đem lễ vật hậu hỉ đến cưới đem đi. Người đàn ông đi làm ăn xa trở về vác đơn thưa kiện. Người kia cãi rằng: "Vợ cũ của anh chỉ là một cô bé, còn vợ của tôi đây là một thiếu nữ." Vậy thì trường hợp ấy, đại vương xử cho ai thắng?

Đức vua: - Dĩ nhiên là cho người đàn ông trước thắng kiện.

Tỳ kheo: - Tại sao lại như thế?

Đức vua: - Vì thiếu nữ kia cũng từ cô bé mà trưởng thành chứ có phải là người khác đâu.

Tỳ kheo: - Cũng như thế đó là thân này và thân kia, danh sắc cũ và danh sắc mới, tâu đại vương!

Đức vua: - Đại đức còn có ví dụ nào nữa chăng?

Tỳ kheo: - Có thể được, tâu đại vương! Ví như có người đến một chủ nuôi bò mua sữa. Mua xong, anh ta gửi bình sữa lại hẹn lát sau đến lấy, nhưng vì bận

việc, hôm sau mới tới lấy sữa. Nhưng sữa đã chua, anh ta bảo rằng, anh không mua sữa chua và yêu cầu chủ bò đổi bình sữa mới. Người chủ bò không chịu, bảo rằng sữa chua là vì để cách đêm chứ không phải là sữa khác. Thế rồi hai người cãi vã nhau. Trường hợp đại vương thì đại vương xử cho ai được kiện?

Đức vua: - Chủ nuôi bò.

Tỳ kheo: - Tại sao?

Đức vua: - Sữa để cách đêm thì nó chua chứ có phải là sữa khác đâu.

Tỳ kheo: - Danh sắc cũ tạo nghiệp thiện ác nên có được danh sắc mới cũng y như thế, tâu đại vương.

Đức vua: - Trẫm hoàn toàn lãnh hội rồi, cảm ơn đại đức!

Tài liệu trích dẫn: Kinh Mi Tiên Vấn Đáp, (Milinda Panha), Dịch giả: Hòa thượng Giới Nghiêm (Maha Thera Thita Silo), Tỳ kheo Giới Đức hiệu đính, ấn bản 2003.